

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXVIII. Quando delictum fratris est occultum, non Communitati
nocivum, nec cedens in grave tertii detrimentum, spesque est
emendationis ipsius per monitionem secretam, necessario servandus est

...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

nis omissionem peccetur. 7°. exemplum S. Petri Apostolorum Principis, supremique in terris Christi Vicarii, Pauli correctionem humiliter patientis, cap. seq. exhibebimus.

CAPUT XXXVII.

Ipsi quoque Superiores subinde ab inferioribus, cum omni reverentia, modestia & humilitate corrigendi sunt.

366 **O**bligationem hanc sanctus Thomas q. 33. a. 4. probat ex verbis Apostoli ad Coloss. 4. scribentis: *Dicite Archiepiscopo (Episcopo) vobis ministerium, quod accepistis in Domino, ut illud impleas.* Et ratio est, quia ipsi etiam Superiores homines sunt, circumdati infirmitate; indigent proinde eleemosynâ spirituali; & tanto magis indigent, quanto in majori sunt salutis periculo. Unde Augustinus in Regula: *Non solum vestri, sed etiam ipsius (Superioris) miseremini, qui inter vos quantum in oculo superiore, tanto in periculo majore versatur.*

367 Non debet tamen quilibet è vulgo Superioris correctionem temerè usurpare per se, sed per personas ætate, pietate, prudentiâ graviores. In correptione etiam, quâ subditi corrigunt Prælatos, debet modus congruus adhiberi, ut scilicet non cum protervia & duritia, sed cum mansuetudine & reverentia corripantur (ait sanctus Thomas ibidem.) Unde Apostolus 1. Timoth. 5. *Seniorem ne inirepaveris, sed obsecra ut patrem.*

368 Nec licitum est Superiorem publicè corrigere, nisi publicè peccaverit, prout Innocentius III. dicit cap. cum ex injuncto ext. de hæreticis, ibi: *Patrem suum delinquentem reprehendere manifestè, nulli licet, secundum Evangelicam veritatem.* Si tamen alii essent scandalo, aliosque suo exemplo vel doctrinâ erroncâ in errorem, vel disciplina relaxationem inducerent, in faciem ipsius resistendum esset, Pauli exemplo, qui in faciem Petro restitit, eò quòd exemplo suo aliis errandi occasionem incautè præbebat. Qua in re sancti Patres Pauli libertatem mirantur, Petri humilitatem, correctionem patientis (ait Augustinus epist. 19.) quia multò laudabilius & mirabilius est libenter accipere corrigentem, quàm audacter corrigere deviantem. Specialiter istud S. Petri exemplum plurimum extollunt S. Cyprianus epist. 71. ad Quint. & sanctus Gregorius homil. 18. in Ezech. Petrus (inquit S. Cyprianus) non sibi aliquid insolenter vindicavit, aut arroganter assumpsit, ut diceret se primatum tenere, & obtemperari sibi potius oportere; nec despicit Paulum, quòd prius persecutor fuisset, sed consilium veritatis admisit, & rationi legitime, quam Paulus vindicabat, facile consensit, documentum scilicet nobis, & concordia, & patientia tribuens, ut non pertinaciter nostra a-

memus, sed quæ à fratribus aliquando, & collegis nostris utiliter & salubriter suggerantur, si sunt vera & legitima, ipsa potius nostra dicamus. Decens erat (ait Gregorius) in Petro, qui primus erat in culmine, esset primus in humilitate. Ipse Petrus (ut dicit Glossa Augustini ad Galat. 5.) exemplum majoribus præbuit, ut scilicet fortè rectam iracundiam reliquissent, non dedignentur etiam à posteroribus corripi.

CAPUT XXXVIII.

Quando delictum fratris est occultum, nec Communis nocivum, nec cedens in grave veriti detrimentum; seque est emendationis ipsius per monitionem secretam, necessario servandus est Evangelicus ordo correctionis, saltem extra Religiosum Institutum, cujus professores renuntiant juri, quod habent ad propriam famam.

Evangelicum fraternæ correctionis ordinem Dominus præscribit Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quòd si non audierit eos, dic Ecclesie (id est Prælato.) Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut eihæicus & publicanus.* De isto ordine Guimenius pag. 7. n. 6. edit. Lugdun. ausus est dicere: *Evangelicus ordo correctionis fraternæ non obligat sub mortali: quia præceptum istud perniciosum foret, nedam inutile. Sed prorsus est improbandus. Quòd enim præcepti sit, adeoque in materia gravi obliget sub mortali, communis est sententia, non solum Scholasticorum, sed & sanctorum Patrum, Ambrosii serm. 8. in Psalm. 118. Chrysostomi homil. 61. in Matth. Hilarii, & Hieronymi in cap. 18. Matth. Augustini serm. 82. alias 16. de verb. Dom. c. 7. ubi sic: *Quia secretum fuit, quando in te peccavi, secretum quare, cum corrigis quòd peccavi. Nam si solus nosti, quia peccavi in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es corrector, sed proditor. Attende, quomodo vir justus Joseph, tanto flagitio, quòd de uxore fuerat suspicatus, tantâ benignitate pepercit, antequam sciret unde illa conceperat. Restabat itaque certa adulterii suspicio. Et tamen, quia ipse solus scierat, ipse solus sciebat, quid de illo ait Evangelium? Joseph autem, cum esset vir justus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam. . . . Sic agamus, & sic agendum est, non solum quando in nos peccatur ab aliquo, ut ab altero nescitur. In secreto debemus corrigere, in secreto arguere, ne volentes publicè arguere, prodamus hominem, id est diffamemus; & tunc fiat quòd Hieronymus loco citato ait, quòd dum se-**

mel pudorem & verecundiam amiserit, remaneat in peccato. An non hoc impedire, de jure est naturalis? An non in re magni momenti? Quomodo ergo à peccato excusari potest mortali? Quis nostrum est, qui humanam lapsus fragilitate, non vellet salvo honore suo & fama corrigi? At verò *quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Quod profecto notissimum est legis naturalis dictamen.

370 Et confirmatur 1°. quia fraternæ correctionis divinum est & naturale præceptum, uti ostendimus cap. 33. Ordinem verò, seu modum istius correctionis (ut scilicet prius secretò, quàm publicè fiat) eodem modo ac tenore Salvator expressit, ac substantiam ipsius. Si ergo verba, quibus substantiam expressit, præceptiva sunt; talia quoque sunt verba, quibus expressit ordinem ac modum.

371 2°. quia lex naturalis dicit ut proximum curemus sine aliqua læsione ipsius, si fieri possit; vel certè cum minima quàm fieri potest, si sine aliqua fieri non possit.

372 3°. ex doctrina S. Thomæ q. 33. a. 7. *Sicut Medicus corporalis sanitatem aegroto confert, si potest, sine alicujus membri abscissione; si autem hoc non potest, abscindit membrum minus necessarium, ut vita totius conservetur, idque est de jure naturali. Ita etiam ille qui studet emendationi fratris, jure naturali debet, si potest, sic emendare fratrem, quantum ad conscientiam, ut fama ejus conservetur; que quidem est utilis ipsi peccanti, non solum in temporalibus, in quibus, quantum ad multa homo patitur detrimentum, amissa fama; sed etiam quantum ad spiritualia: quia pro timore infamia multi à peccato retrahuntur. Unde quando se infamatos conspiciunt, irrefrenatè peccant. . . . Unde patet, de necessitate præcepti esse, quòd secreta admonitio publicam denuntiationem præcedat.* Non solum ergo consilii & congruitatis est, prout Salmeron & Maldonatus putant, sed præcepti divini & naturalis.

373 4°. est contra justitiam, absque necessitate lædere proximum in bonis temporalibus. Igitur & in fama, quæ bonis temporalibus potior est (juxta illud: *Melius est nomen bonum, quàm divitiae multe*) & ad quam proximus non minus habet jus, quàm ad temporalia bona.

374 Quando ergo absque testium inductione proximum ad emendationem inducere possumus, debemus. Si testis unicus sufficit, duos adhibere non licet. Si fratris emendatio speretur absque delatione ad Superiorem, non licet ad Superiorem deferre: eò quòd bonam de se famam apud Superiorem pluris faciat frater tuus, quàm apud tres, vel quatuor alios. Nam, ut optime Doctor subtilis Relict. de secret. l. 2. q. 4. d. 3. *optarem ego peccata mea magis esse nota tribus, aut quatuor, quàm uni gravissimo, & mihi con-*
Tom. II.

judicissimo viro; cuius bonam existimationem pluris facio, quàm si quatuor alii bene de me opinentur. Unde concludit: *fama ergo subditi apud Prælatum magis estimanda est; & idè sine extrema necessitate non est prodigenda.*

Conveniunt nihilominus Doctores, Evangelicum illum ordinem in omni casu non esse necessarium, sed duntaxat in circumstantiis expressis in assertione. Et idè discernere debemus, aliquando istud, aliquando illud esse faciendum (ait Augustinus ser. 16. de verb. Dom.) aliquando corripiendo fratrem inter te & ipsum solum, aliquando coram omnibus.

Propterea in assertione dixi, ordinem Evangelicum esse servandum 1°. quando delictum fratris est occultum. Si enim publicum sit, vel proximè publicandum, jam non solum peccavit in te, seu coram te, sed & in alios, eos scandalizando, prout Augustinus observat loco citato. Et idè S. Thomas in 4. dist. 19. q. 2. a. 3. quaestio 1. ad 2. dicit, quòd si peccatum jam ad notitiam aliorum devenit, tunc debet denuntiari ei qui habet potestatem corrigendi, ut qui scandalizati sunt de culpa, edificentur de peccato. Si autem in publicum nondum devenit, sed est in via deveniendi, tunc etiam denuntiandum est, ut scandalo futuro occurratur.

2°. quando nocivum non est Communitati, nec cedens in grave tertii detrimentum. Quia, ut iterum S. Thomas ibidem, si sit infelivum aliorum (& idem est, si noceat bono aliorum nomini, & maxime Communitatis) sicut est hæresis, vel fornicatio, & hujusmodi; aut etiam cedat in aliquod damnum alterius, sicut furtum, vel homicidium, & hujusmodi, debet denuntiari Prælato, ut gregi suo caveat. Sicut enim dicit Hieronymus: *Quæ misericordia est parcere uni, & multos in discrimen adducere? polluitur populus ex uno peccatore, sicut ex una ove morbida univerfus grex. Semper enim bonum multorum debet præferri bono unius. Unde etiam fama unius negligi debet, ut innocentia vel fama multitudinis conservetur. Si autem vergat in damnum corporale alterius, debet fieri comparatio illius damni ad damnum fama alterius, & illi damno, quòd præponderat, obviandum magis, habità etiam ratione innocentia tertii, ob quam justius est, ut à damno illæsus servetur, quàm nocens.*

Limitat tamen hoc S. Thomas 2. 2. q. 378. 33. a. 7. nisi fortè aliquis firmiter existimaret, quòd statim per secretam admonitionem posset hujusmodi mala impedire: verum ubi agitur de crimine hæreseos, vel læsæ Majestatis, de magia, sortilegio, veneficio, vix fieri potest ut certò, sive absque periculo erroris, mala inde imminencia per secretam admonitionem averti possint. Idè rei istorum criminum statim denuntiandi sunt Episcopis, vel (ubi S. Inquisitio viget) Inquisitoribus. Quod de hæreticis faciendum

docet sanctus Leo serm. 5. de jejunio decimi mensis. Idem de Confessariis in confessione, vel occasione illius, vel in confessionali (etiam confessione non secuta) poenitentes ad turpia sollicitantibus, vel cum eis inhonestos sermones habentibus, sub poena excommunicationis ipso facto fieri mandat Gregorius XV. Constitutione data 30. Augusti 1622. mandans etiam omnibus Confessariis, ut suas poenitentes, quas noverint fuisse ab aliis Confessariis sollicitatas, de ista moneant obligatione. Cùmque Castro-Palao tom. 1. tr. 4. disp. 9. p. 4. n. 2. probabilem censuisset propositionem sequentem: *Confessarius, qui in sacramentali confessione tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non est denunciandus.* Propositionem hanc damnavit Alexander VII. 24. Septembris 1665. Prorsus ergo improbanda opinio Fagundes de præcept. Eccl. p. 1. 4. c. 3. n. 31. & Castro-Palao ubi supra p. 10. n. 2. poenitentem denunciare non debere Confessarium sollicitantem, quando adest spes certa emendationis ipsius, per fraternam correctionem. Tanti enim momenti est eliminatio detestabilis istius sollicitationis, ut iudicium de emendatione Confessarii, qui sollicitavit, Summi Pontifices nolint commissum esse feminis sollicitatis, sed Episcopis & Inquisitoribus.

379 Sed & lapsum carnis, cum tertia persona consummatum, Suarez disp. 8. de charit. sect. 6. & l. 1. de Relig. c. 2. censet in Religionibus, absque prævia secreta admonitione, statim Superiori denunciandum. Et reverà S. Thomas loco proxime laudato fornicationem refert inter peccata infectiva aliorum. Difficile namque videtur, virum Religiosum eousque lapsum, nisi abjecto timore Dei; quo semel abjecto, periculum est, ne noceat bono nomini Religionis; & tantò majus periculum, quò rarius ex toto corde convertuntur, salvanturque, qui eousque sui, & timoris Dei obliviscuntur, prout & de Sacerdotibus etiam sæcularibus ostenditur tom. seq. ubi de Eucharistia. Similiter periculum est, ne bono Religionis nomini valde noceat Religiosus, proclivis in dicta vel facta parum casta, præsertim cum mulieribus. De eo proinde videtur procedere doctrina Suareziana.

380 Siquis tamen, ad ea non proclivis, unà tantum vice, ex humana fragilitate, aliquid minus castum verbo vel factis commiserit, socius delinquentem fratrem corripit, si res ita sit occulta, ut bono Religionis nomini non noceat. Quòd si tale dictum vel factum Ordini scandalum

afferret (subaudi, vel de eo periculum foret) quicumque id noverint, statim Superiori denuntient, ut tam fratris salutis, quam Religionis honori opportune provideat.

Prior tamen pars hujus Constitutionis intelligenda est, quando per secretam monitionem, seu fraternam correctionem, spes probabilis est emendationis fratris, prout in assertionem dixi. Si enim (spectatis circumstantiis) prudenter quis existimet, fraternam monitionem non profuturam; speret verò paternam monitionem Superioris ipsi potius profuturam, delinquentem tunc denunciare potest & debet Superiori, non ut Judici, sed ut patri, si eas habeat qualitates, quibus melius prodesse queat. Nam, ut S. Thomas ait quodlib. 11. q. 10. a. 11. *Si ego scio quòd frater per me corrigitur, tunc non debeo hoc denunciare Pralato. Si autem videtur, quòd hoc melius fiat per Pralatum, & Pralatus sit pius, discretus & spiritalis (nota bene) non habens rancorem, seu odium adversus illum subditum, tunc licite potest hoc denunciare ipsi. Et tunc non dicit Ecclesie: quia non dicit ei sicut Pralato, sed sicut persona proficiente ad correctionem proximi & emendam. Sed quia propter diversas conditiones Pralatorum & subditorum, non potest in hoc dari generale iudicium (quia aliquando vel Pralatus movetur ad odium adversus subditum, vel subditus non bene ferret verba Pralati) idè tenendum est hoc pro regula, quòd in omnibus istis semper servanda est charitas, & quòd melius & magis expedire videtur. Et si hoc intendat (scilicet emendam proximi) ac servet, quantum potest, bonum charitatis, tunc denunciando non peccat. Si autem denunciis hoc quicumque persona ex malitia, & ut proximus confundatur, vel deprimatur, tunc denunciatio sive accusatio peccat mortaliter.*

Itaque, ut sanctus Doctor dixerat a. 1. 382 oportet orationem fraternam correctionis sumere secundum ordinem charitatis. Ordo autem charitatis est, ut quis bono proximi præferat commune bonum; item ut velit bonum proximi, & conscientia, & fama; & in his magis velit bonum conscientia, quando utrumque haberi non potest. Et idè, his consideratis, credo quòd si esset aliquod peccatum (carnale seu spirituale) quòd vergeret in detrimentum multitudinis, statim est revelandum: cùm præponderet bonum commune, in ordine charitatis, bono proximi, sive sit fama, sive conscientia. Quando verò non timetur multitudinis detrimentum, tunc debet quis utrumque custodire, scilicet bonum fama, & conscientia, corrigendo occultè inter se & ipsum, si speret hoc factò fratrem lucrari posse.

Sed quid si proximus cesserit juri suo ad propriam famam? Hoc enim (ob majorem profectum spirituale, aliasque justas causas, ad commune bonum spectantes) fieri posse docet S. Thomas 2. 2. q. 73. a. 1. ad 1. hinc verbis: *In arbitrio uniuscujusque est*

pate detrimentum fama sua (uti sapienter fecerunt Sancti) nisi id vergat in aliorum detrimentum; idque, Ecclesiam approbante, fieri censetur in Societate, in qua lege perpetua (in quam consentiunt quicumque in Societatem admittuntur) statutum est, ut omnes errores defectusque subditorum immediate ad Superiorem deferantur. Ubi ergo ista sit cessio, non obligat fraternæ correctionis ordo supradictus; eoque proinde non servato, defectus omnes fratrum Superiori possunt immediate manifestari, uti Doctores communiter tradunt.

CAPUT XXXIX.

Evangelicum fraternæ correctionis ordinem pro solis secularibus, seu vitam communem ducentibus, Salvator non præscripsit, sed & pro religiosam vitam profitentibus.

384 **Q**uod Christus ordinem illum non præscripsit pro iis qui vitam religiosam profitentur, sed pro iis qui vitam communem seu sæcularem ducunt, expressis verbis affirmat doctus quidam Recentior tom. 2. tr. 4. de charit. disp. 6. n. 68. in respons. ad 2. object. conformiter ad id quod n. 63. dixerat, religiosam professionem esse cessionem juris ad propriam famam, fraternamque monitionem, delationi ad Superiorem præmittendam.

385 Verum - enimvero hoc posterius absque idoneo fundamento asserit, contra communem Religiosorum sensum, sententiamque communiter receptam S. Thomæ, Hugonis Victorini, Soti, Cajetani, Sylvestri, &c. Unius S. Thomæ verba referam, qui q. 33. a. 7. cum sibi objecisset hoc argumentum: *Religiosi tenentur suis Prelatis obedire. Sed quandoque Prelati præcipiunt, vel communiter omnibus, vel alicui specialiter, ut siquid scit corrigendum, eis dicatur: Ergo videtur, quod eis teneantur dicere, etiam ante secretam admonitionem. Non est ergo de necessitate præcepti, saltem respectu Religiosorum, ut secreta admonitio præcedat publicam denuntiationem.* Ad 5. respondet, dicendum, quod Prelato non est obediendum contra præceptum divinum, secundum illud Act. 5. „Obedire oportet Deo, magis quam hominibus.“ Et ideo, quando Prelatus præcipit, ut sibi dicatur quod quis sciverit corrigendum, intelligendum est salvo ordine fraternæ correctionis. Quod si Prelatus expressè præciperet contra hunc ordinem à Domino institutum, & ipse peccaret præcipiens, & ei obediens, quasi contra præceptum Domini agens. Et quodlib. 1. q. 8. a. 11. Religiosus Prelatus in Capitulo præst. seu: *Judex Ecclesiasticus in foro judiciali.* Unde ad ea potest ex præcepto subditos obligare, ut ei pandantur, propter quos potest *Judex Ecclesiasticus in foro judiciali* juramentum exigere. Est ergo sciendum, quod in crimini-

bus triplex est modus procedendi. Unus per denuntiationem; alius per inquisitionem; alius per accusationem. In via ergo denuntiationis intenditur correctio delinquentis. Et ideo, secundum præceptum Domini Mat. 18. debet præcedere fraternæ correctio, ut scilicet corripias eum inter te & ipsum solum. Quod si non audierit, coram duobus, vel tribus testibus, & ultimo dicatur Ecclesie: charitatis enim est ut aliquis parcat fratri, quantum potest. Unde prius debet nisi, ut corrigat conscientiam fratris, servatâ formâ solitarie admonendo; & postmodum coram duobus, vel tribus; tandem negligenda est fama, ut emendetur conscientia, & dicendum est Ecclesie. In quo etiam processu consulitur conscientia. Nam peccator, si à principio videret se publicatum, amitteret verecundiam, & obstinatio fieret ad peccandum. Et infra: Dum proceditur per viam simplicis denuntiationis (in qua Prælatus non procedit ut Judex, sed ut pater) non tenetur Religiosus Prælato præcipienti culpam fratris revelare, nisi præcedente monitione, cum viderit incorrectum. Imò magis peccaret, si ad præceptum Prælatis revelaret: quia plus tenetur obedire Evangelio, quam Prælato. Et multò magis Prælatus peccaret, si subditum induceret ad pervertendum ordinem Evangelii. Tam perspicua sunt verba illa, ut cæcum esse oporteat, qui ex iis non videt, religiosam professionem (juxta sanctum Thomam) non esse cessionem juris, quod quisque Religiosus habet ad famam suam. Evangelicumque fraternæ correctionis ordinem à Domino præscriptum esse, non solum pro sæcularibus, sed & pro Religiosis.

Prorsus ergo dicendum 1º. Evangelicum 386 ordinem illum à Domino præscriptum esse tam pro Religiosis, quam pro sæcularibus. Cum eum præscripsit verbis generalibus, absolutis, & indistinctis. Generalia verò, absoluta, & indistincta divinæ Scripturæ præcepta nobis non licet ratione purè humanâ distinguere (uti distinguit Recentior ille) nec restringere seu coarctare. Ob ea quæ dixi Prolegomeno 1. c. 5. & Prolegomeno 3. c. 12.

Et quo ipse fundamento distinguit, & à 387 divino illo, imò naturali præcepto Religiosos excipit? Quia (inquit) fraternæ correctio æquè fructuose ac securè non fit per inferiorem, sicut per Superiorem, qui præ inferioribus mille habet modos præcavendi periculum relapsus in subdito, disciplinæque regularis, & boni nominis Religiosæ Communitatis damnum.

Sed contra hoc dicendum 2º. cum Ban- 388 nez 2. 2. q. 33. a. 8. dub. 2. Aravio 1. 2. q. 94. disp. 2. sect. 3. Bertrando Loth tr. 7. q. 8. a. 1. videri erroneum, Evangelicæque doctrinæ injuriosum, asserere, quod fratrum in Religionibus correctio ordinariè fructuosius, securiusque fiat per Prælatum, quam per socium, seu fratrem pri-